DUURZAAM DOORPAKKEN

Duurzaamheidsagenda & Fontys;
Terugblikken en vooruitkijken

Fontys

› FOR SOCIETY

INHOUDSOPGAVE

3 Terugblik

4 Feiten en cijfers

6 Mijlpalen en belangrijke resultaten Duurzaamheidsagenda

7 Resultaten thema 1

8 Resultaten thema 2

9 Resultaten thema 3

11 Resultaten thema 4

13 Docent en student in beeld

14 Duurzame tips en inspiratie

16 Vooruitblik

18 Slotwoord

INTRODUCTIE

Beste lezer,

Duurzaam doorpakken. Een bijzonder boekje waarin we terugblikken op de duurzame resultaten die we bereikt hebben én vooruitkijken naar de duurzame stappen die we de komende jaren gaan zetten.

Als vooraanstaande kennisinstelling wil Fontys namelijk actief inspelen op allerlei duurzaamheidsontwikkelingen. De Duurzaamheidsagenda 2020-2023 van Fontys bevat ambities en doelstellingen voor het verduurzamen van de bedrijfsvoering, maar vormt ook een opstap naar het implementeren van duurzaamheidsontwikkelingen in het onderwijs en onderzoek. Hierbij geven we de duurzaamheidsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's) een centrale plek in deze Duurzaamheidsagenda. Op basis van zeven geselecteerde SDGs formuleerden we vier duurzaamheidsthema's. (Energie & klimaat, Circulair en bewust inkopen, Gezonde gebouwen & gezonde omgeving, Samenwerken aan een duurzaam Fontys.)

In dit boekje laten we per thema zien welke resultaten behaald zijn en wat nog gedaan moet worden. Maar er staan ook persoonlijke verhalen in. Van studenten en medewerkers die vertellen over hun kleine en grotere verduurzamingsstappen én de impact daarvan. Ook schetsen we voor Fontys de stip aan de horizon.

We hopen dat dit boekje je inspireert om ook aan de slag te gaan. Bedenk welke (eerste) stap jij in je studie of werk kunt zetten. Want duurzaamheid begint bij onszelf, ook op het werk.

Veel inspiratie gewenst namens Dienst Huisvesting en Facilitaire zaken;
Penvoerder Duurzaamheidsagenda 2020-2023

TERUGBLIK

Als ik, als consultant Duurzaamheid, kijk naar waar we een paar jaar geleden stonden en nu, dan ben ik trots. We hebben samen grote stappen gezet. De Fontys Diensten nemen duurzaamheid en circulariteit steeds vaker mee in aanbestedingen. Ook binnen onderwijs en onderzoek zijn maatschappelijke vraagstukken als circulariteit en inclusie steeds belangrijker geworden. De Sustainable Development Goals (SDG's) vormen hierbij een mooie leidraad.

En die stappen zijn ook broodnodig. De tijd dringt om de wereldwijde duurzame ontwikkelingsdoelen in 2030 te realiseren. Daarom moeten grote organisaties, kleine bedrijven en individuen nú stappen zetten.

Fontys draagt (via bedrijfsvoering) bij aan de realisatie van de SDG's door het uitvoeren van de roadmapacties, die benoemd zijn in de Duurzaamheidsagenda 2020-2023. Dit is de derde Duurzaamheidsagenda van onze organisatie. Een mooie manier om met onze studenten en medewerkers (pro-)actief bij te dragen aan verdere verduurzaming.

Voor dit alles is moed, lef en uithoudingsvermogen en een open houding nodig. We moeten het gesprek met elkaar blijven aangaan. Wat kunnen we samen oppakken en wat kun je zelf doen?

Want ook als individu kun je het verschil maken. Zeker op je werk! Ik heb het zelf ook gemerkt. Door collega's te inspireren en informeren over duurzame keuzes en kansen, ontstaat een sneeuwbaleffect. Een mooi voorbeeld is de volledig circulaire sloop van gebouw R1 (2020/ 2021) te Eindhoven, waarbij onder meer het meubilair van R1 is re-used en refurbished. De aanbesteding circulair meubilair (2022) is als logische vervolgstap onlangs gepubliceerd. Al deze mooie resultaten zouden niet mogelijk zijn geweest zonder de enorme support en inzet van Monique Peels. Een GROOT dankjewel van mij naar Monique.

Aan de lezer; ik hoop dat je na het lezen van deze reflectie en vooruitblik ook duurzame stappen gaat zetten. Ga met elkaar in gesprek en leer van elkaar! Circulaire keuzes maken is voor velen van ons nieuw! Leren wat het beste werkt gaat met vallen en opstaan. Dat hoort erbij. Hierdoor gaan we anders denken, beslissen en inkopen.

Vragen, tips en ideeën zijn altijd welkom! Stuur je mail naar: sustainability@fontys.nl.

Agnes Otten, Consultant Duurzaamheid

FEITEN EN CIJFERS

CO_2 uitstoot Fontys Hogeschool (TON CO_2 x 1.000)

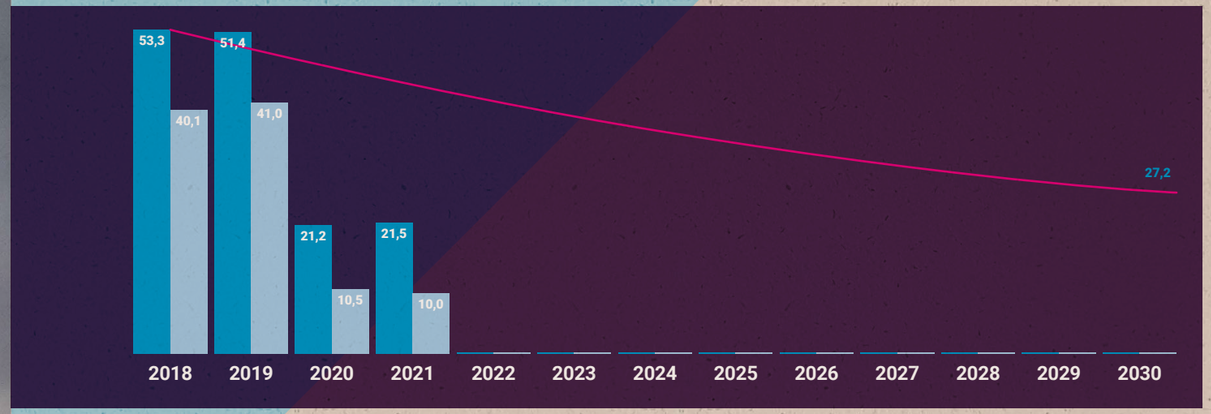

Uitstoot CO_2 | Uitstoot na compensatie | Reductiescenario

** De resultaten 2020 en 2021 zijn wegens corona niet representatief*

Procentuele verdeling CO_2 uitstoot

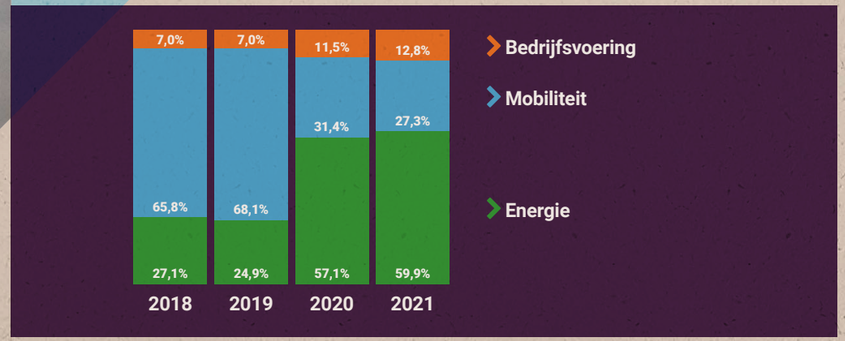

Resultaten en ambitie reductie CO2 uitstoot

CO_2 uitstoot aardgasverbruik (voor compensatie)

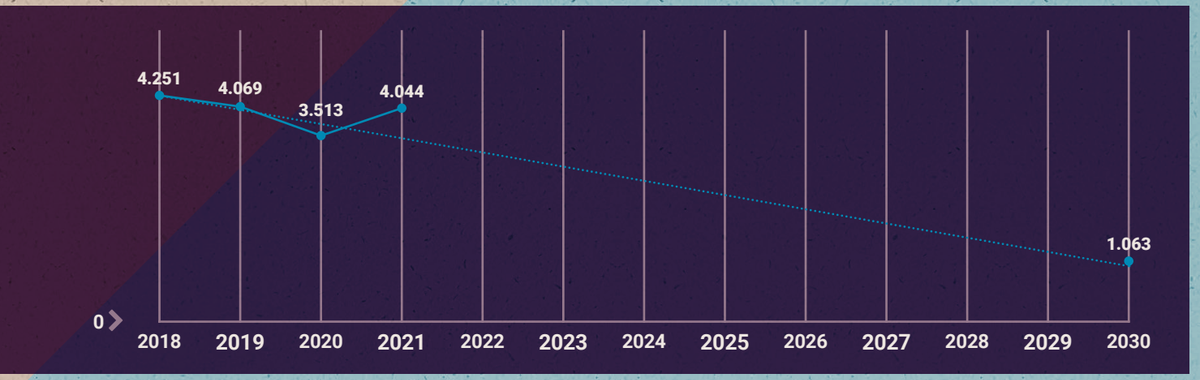

CO2 uitstoot dienstreizen medewerkers

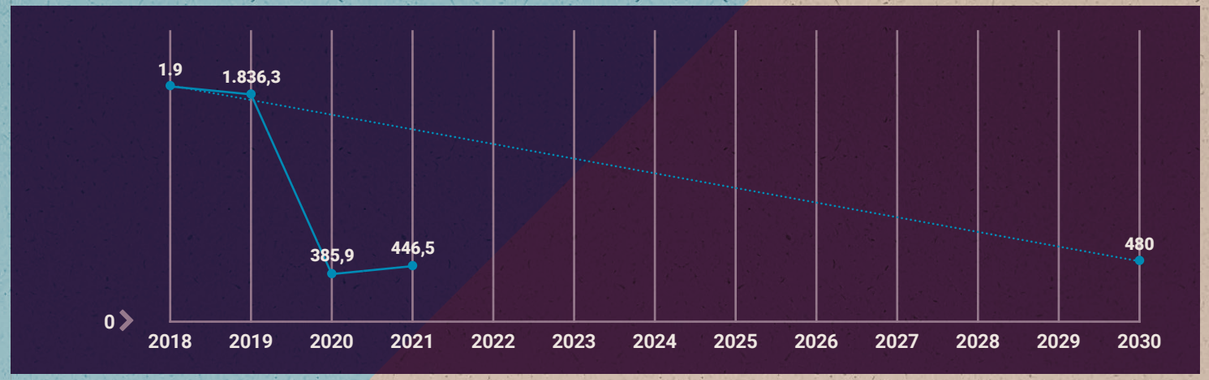

CO_2 uitstoot woon-werkverkeer medewerkers

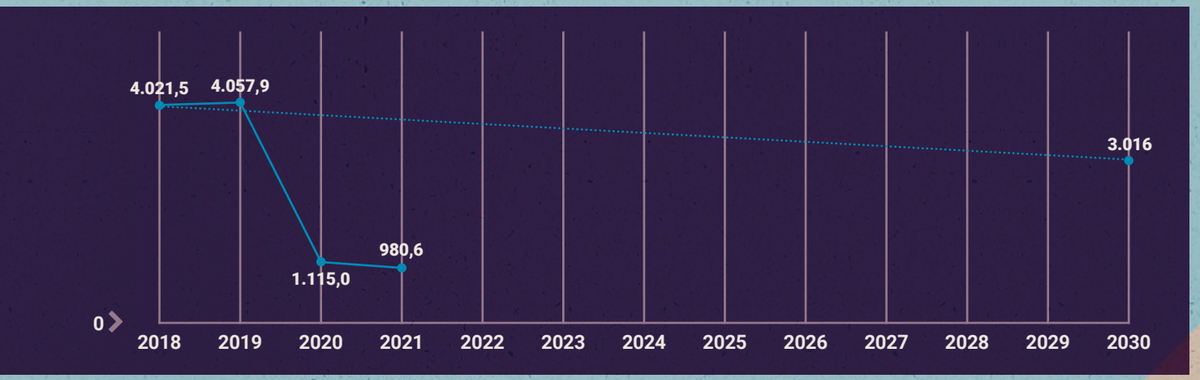

CO2 uitstoot papier

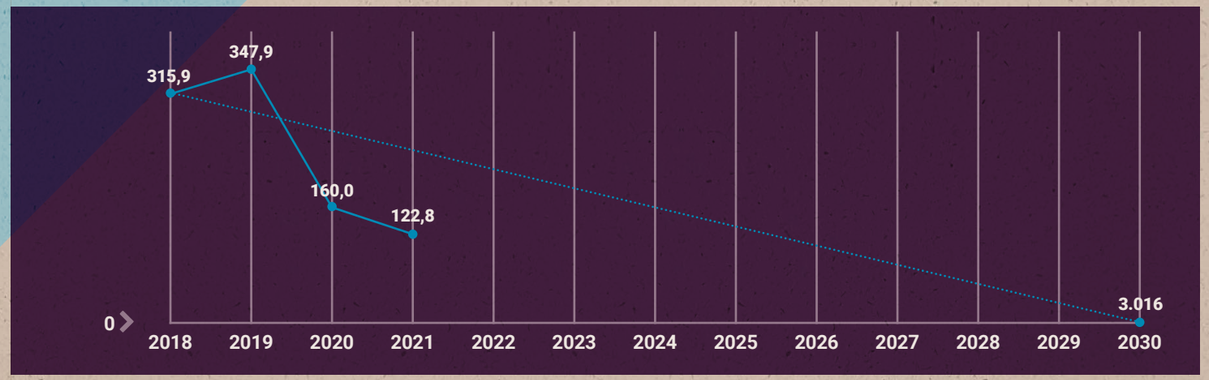

Bekijk hier onze uitgebreide CO2 footprint.

MIJLPALEN EN BELANGRIJKSTE RESULTATEN DUURZAAMHEIDSAGENDA

2018

December
Ambitie CO2 reductie 2019-2030 vastgesteld (referentiejaar 2018)

2019

Mei
Eerste CO2 footprint bedrijfsvoering over 2018 opgesteld

September
Akkoord CvB Duurzaamheidsagenda 2020-2023

November
80% Fontysgebouwen heeft een energielabel A of hoger

2020

Januari
Presentatie nieuwe Duurzaamheidsagenda o.l.v. Harm Edens

Februari
Start projectgroep duurzame Diensten

Mei
Fontys 5e plaats SustainaBul (duurzaamheidsranking hoger onderwijs)

September
Kick-off methodiek circulair inkopen: 9R-strategie (praktisch handvat voor concrete circulaire acties)

2021

Januari
Start verbeterplan energiemonitoring Fontysgebouwen

Februari
Lancering duurzaamheidsplatform www.fontysforsustainable.nl + Fontysbreed redactieteam opgezet

Maart
Start inzet e-deelauto's voor dienstreizen alle medewerkers

April
Start Dienstenbrede programma circulair inkopen

Juni
100% circulaire sloop gebouw R1 afgerond

2022

Januari
Ingangsdatum nieuw contract groene energie van Nederlandse zon en wind

Februari
Start Fontysbrede inzameling statiegeld PETflesjes voor Plastic Soup Foundation (na 3 maanden: 4.000 PET flesjes = €750 gedoneerd). Nieuwe webshop groene relatiegeschenken gelanceerd

April
Ruim 1.000 pv panelen op daken van de gebouwen P8, R10, Sporthogeschool en Mindlabs (doelstelling 2023: 2.700 pv panelen)

Mei
Fontys 25e plaats SustainaBul.
(Vierde plek voor onderdeel Duurzame Bedrijfsvoering).
Deelname Fontys aan Rijksoverheidsproject 'Zet de knop om' (binnentemperatuur één tot twee graden lager en minder koeling)

Juni
Nulmeting (vragenlijst) duurzaamheid aan Instituten verstuurd.

September
Informatieborden gereed voor campus Stappegoor met uitleg over maatregelen die biodiversiteit vergroten zoals aanleg voedselbos, wadi, bijenkasten, wilde bloemen

Oktober
10 oktober Dag van de Duurzaamheid: Fontys Duurzaamheidsfestival o.l.v. Harm Edens

November
Roadmap (2023-2030) verduurzamen Fontys vastgoed gereed

December
Standaard gezonde gebouwen en omgevingen gereed

2023

Januari
Start ontwikkeling nieuwe Fontysbrede Duurzaamheidsagenda 2024-2027

THEMA 1
ENERGIE & KLIMAAT

Duurzaamheid is de standaard

Zonnepanelen, isolatie, warmtepompen en strategische keuzes over (het behoud van) gebouwen. Stephan Smits houdt zich er als Projectleider Vastgoed Beheer dagelijks mee bezig. Hij is dus de aangewezen persoon om meer te vertellen over de vorderingen op het gebied van energie & klimaat.

Speelt duurzaamheid een grote rol in je werk?
'Toen ik bij Fontys vijf jaar geleden begon was nog niet iedereen zich bewust van het belang van duurzame keuzes zoals dit nu is. Ik durf te zeggen dat duurzaamheid nu standaard meegenomen wordt in onze keuzes en ook circulariteit is een normaal begrip geworden.'

Kun je een voorbeeld noemen van verduurzamingslagen die de afgelopen jaren gemaakt zijn?
'We willen dat in 2023 al onze gebouwen minstens een A-label hebben, om dat te bereiken richten we ons nu op het upgraden van de laatste B-label-gebouwen. Door isolatie toe te passen en naar de beglazing en verlichting te kijken.'

Springt er een bepaald project uit waar je trots op bent?
'Ik ben er trots op dat hergebruik steeds vaker een optie is. Zo hebben we de ketels die uit gebouw R1 kwamen, hergebruikt. Dat idee is letterlijk op een bierviltje ontstaan. Het laat zien dat we als techneuten binnen Fontys duurzaamheid altijd op het netvlies hebben staan.'

Er zijn fikse ambities op het gebied van het terugdringen van gasgebruik. Hoe staat het daarmee?
'Met alleen cv-ketels vervangen komen we er niet. Warmtepompen zijn een goede optie, maar niet het enige waar we naar kijken. Zo zijn sommige gebouwen simpelweg te oud of in een te slechte staat om te verduurzamen. Dan is – gasloze - nieuwbouw soms de beste optie.'

Wat staat er verder op de planning tot 2030?
'We willen de komende drie jaar meer zonnepanelen plaatsen. Samen met een adviseur onderzoeken we nu de mogelijkheden om te kijken bij welke Fontys-gebouwen dit rendabel en winstgevend is. We willen dit jaar nog drie locaties voorzien van zonnepanelen en dat uitbouwen.'

Heb je tips voor studenten en medewerkers die bij willen dragen aan een duurzamer Fontys?
'Wat je thuis doet op het gebied van energiebesparing, kun je ook op school doen. Denk aan de verwarming lager zetten, lampen uitdoen of je laptop dichtklappen wanneer je pauze hebt. Maar gek genoeg doen mensen die dingen niet altijd binnen onze schoolmuren. Dat kost tijd, het is een stukje gedragsverandering. Verder zou Fontys kunnen onderzoeken of álle verdiepingen en gebouwen continu open moeten zijn, ook op rustige momenten. Juist nu er meer online les wordt gegeven, is het goed om in te zoomen op gebouwgebruik.'

Ambities thema energie & klimaat

- Een CO2-neutrale bedrijfsvoering in 2030 (streven)
- Alle gebouwen hebben energielabel A (of beter, in 2023)
- 5% eigen energieopwekking in 2023
- 75% aardgasloze gebouwen in 2030
- Jaarlijkse CO2-reductie van ten minste 3% en gemiddeld 5%

THEMA 2

CIRCULAIR EN BEWUSTER INKOPEN

We maken elkaar duurzamer

De impact van het kopen van spullen is behoorlijk. Niet alleen moeten ze gemaakt worden, maar ook vervoerd. En ook bij de inkoop van diensten is een duurzame bril bij inkoop gewenst. Fontys maakt hier stappen in. Inkoper Sara Elbaghdadi en Adviseur Contract- en Leveranciersmanagement Eveline Rustige vertellen er meer over.

Eveline, welke impact heeft duurzaamheid op je werkzaamheden?
'Binnen onze afdeling zijn we bezig met tal van contracten, groot en klein. Denk aan de aanbesteding van schoonmaak, eten en drinken en bouwkundige voorzieningen. Steeds vaker speelt duurzaamheid bij de gunningscriteria van zo'n aanbesteding een rol. Ons streven is om het 9R-model (zie kader) toe te passen. Daarbij tasten we altijd af hoever de markt is in een gesprek, een zogenaamde marktconsultatie. Soms moet je even een stap terugzetten en samen toegroeien naar een duurzamere manier van werken. Het mooie is dat we het echt samen met onze partners doen en hen dus inspireren en uitdagen om een volgende stap te zetten. Aan de andere kant hebben we ook te maken met partijen die misschien al verder zijn dan wij. Daar kunnen wij weer van leren. Zo maken we elkaar sterker.'

Het streven is om in 2030 bij de inkoop volledig te sturen op bewuste duurzame keuzes van producten en diensten volgens de 9R-methodiek. Hoe ver zijn jullie daarin?
'Om dat te realiseren, kijken we vooruit. Bij de grotere contracten moeten we daar nu al op sturen en dat doen we dus ook.'

Speelt duurzaamheid een grote rol bij jouw werk, Sara?
'Steeds vaker, bijvoorbeeld bij de inkoop van relatiegeschenken en eindejaarsgeschenken. Ik roep dan de expertise in van mensen binnen Fontys, die meer over duurzaamheid weten.'

Kunnen jullie een voorbeeld noemen van verduurzaming bij Fontys?
Eveline: 'Het feit dat we niet meer over afvalstromen praten, maar over reststromen-inzameling, vind ik een mooi voorbeeld. Het laat zien dat we een transitie doormaken en afval gaan zien als grondstof.'
Sara: 'We stellen onszelf steeds vaker de vraag of alles wel 'nieuw' moet zijn. Kun je bepaalde apparatuur bijvoorbeeld niet beter refurbished aanschaffen?'

Zijn er nog zaken die wat jullie betreft beter kunnen?
Sara: 'Het is nu nog per keer zoeken naar de manier waarop we duurzaamheid een rol kunnen geven en óf we duurzaamheid een rol geven. Het zou helpen om officieel vast te leggen dat duurzaamheid bij inkoop een rol speelt én hoe we dat dan doen. Ik denk dat je al bij de kick-off van het inkoopproces na moet denken over duurzaamheid. En niet dat het, zoals nu nog vaak gebeurt, pas van belang wordt bij de opdrachtbeschrijving. Dan ben je eigenlijk al te laat.'

9R: Niveaus van circulariteit

- Refuse: weigeren/voorkomen gebruik
- Reduce: gebruik minder grondstoffen
- Redesign: herontwerp met oog op circulariteit
- Re-use: hergebruik product (tweedehands)
- Repair: onderhoud en reparatie
- Refurbish: product opknappen
- Remanufacture: nieuw product van tweedehands
- Re-purpose: hergebruik product
  (of Recycle: verwerking en hergebruik materialen)
- Recover: energieterugwinning

THEMA 3

GEZONDE GEBOUWEN, GEZONDE OMGEVING

We zetten eindelijk de motor aan, daar ben ik trots op

Een gezonde omgeving draagt niet alleen bij aan de vitaliteit en productiviteit van studenten en medewerkers, het zorgt ook voor verbinding tussen de verschillende campusgebruikers. Het versterken van de biodiversiteit rondom de gebouwen van Fontys speelt daarom een grote rol in het onderwijs. Kitty Walravens, docent aan de lerarenopleiding biologie vertelt, samen met haar student Jarno van Beers, hoe zij vanuit hun curriculum aandacht besteden aan een gezonde omgeving. 'We willen een sticky campus creëren.'

Een groot insectenhotel, een wadi (overloopvijver) en een bloemenweide. Op het terrein van de lerarenopleiding biologie in Tilburg speelt biodiversiteit een grote rol. En dat is niet voor niets. 'Biodiversiteit heeft altijd al in ons curriculum gezeten', legt Kitty uit. 'Langzaam maar zeker zien we bij Fontys in hoe belangrijk een fysieke duurzame omgeving hierbij is. Hoe ga je zelf om met duurzaamheid en hoe kun je dit overdragen op anderen? Dat zijn vragen waar wij ons dagelijks mee bezighouden.'

Sociale biodiversiteit

Door met de thema's biodiversiteit en duurzaamheid bezig te zijn creëer je volgens Kitty niet alleen een gezonde leefomgeving, maar wordt ook samenwerking en verbinding met andere partijen gestimuleerd. 'We merken nu al dat andere opleidingen bij ons aankloppen met vragen over het terrein. Zo kregen we de vraag van de opleiding Engels of ze een fruitboom mogen planten, ter compensatie voor hun papiergebruik. Daarnaast is er ook een samenwerking ontstaan tussen onze studenten en de vmbo-opleiding Campus 013. Die verbinding tussen verschillende partijen is een mooie ontwikkeling. Eigenlijk zou je dat ook biodiversiteit kunnen noemen. Sociale biodiversiteit. En dat levert dan weer sociale weerbaarheid op.'

Blijven plakken

Hoe mooi de ontwikkeling ook is, er moet volgens Kitty nog veel gebeuren. 'Het begin is er en ik ben blij dat we de spreekwoordelijke motor hebben aangezet, maar eigenlijk staan al onze ideeën nog in de kinderschoenen. Het is belangrijk dat kleine initiatieven, zoals de fruitboom, sneller en makkelijker gehonoreerd worden. Bovendien is het belangrijk dat andere partijen ons weten te vinden en dat gebruikers van de campus langer blijven hangen. Daarom willen we van het terrein een 'sticky campus' maken. Een plek waar mensen graag blijven plakken.'

Om dat toekomstbeeld werkelijkheid te laten worden, zijn studenten van de lerarenopleiding biologie uitgedaagd met ontwerpopdrachten die ze bij verschillende opdrachtgevers kunnen uitvoeren. Eén van die studenten is derdejaarsstudent Jarno van Beers. ‘We mogen onze opdrachten op verschillende locaties uitvoeren’, vertelt Jarno. ‘Ik heb ervoor gekozen om bij de campus te blijven. Samen met twee andere studenten heb ik een ontwerp gemaakt voor informatieborden die aansluiten bij deze projecten. Hierop geven we relevantie informatie waardoor campusgebruikers weten waar ze naar kijken. Dit zorgt er ook voor dat ze langer op het terrein blijven.’

‘Iets om trots op te zijn’
De informatieborden van Jarno en zijn medestudenten worden nog voor het einde van het studiejaar gerealiseerd. Jarno: ‘We gaan de borden zelf ontwikkelen, maar er komt ontzettend veel bij kijken. Niet alleen moeten we bedenken hoe de borden eruit komen te zien en welke informatie relevant is, ook moeten we kijken naar het financiële aspect en of de borden hufter-proof zijn. We hopen iets te maken dat nog jaren blijft en waar we echt trots op kunnen zijn. Kitty vult aan: ‘Het zou inderdaad mooi zijn als er uiteindelijk een soort groene looproute komt, waar ook de volgende generatie studenten en medewerkers plezier van heeft. Nogmaals, het is een mooi begin. Nu moeten we echt stappen gaan maken met z’n allen.’

Medewerkers hechten steeds meer waarde aan duurzaamheid

Dat gezonde gebouwen en campussen essentieel zijn, wordt steeds duidelijker. Corona maakte bijvoorbeeld inzichtelijk hoe belangrijk een goede luchtkwaliteit is. Fontys heeft op dit gebied stevige ambities. We werken toe naar een fysieke omgeving die gezond is en bijdraagt aan de vitaliteit van studenten en medewerkers. Hier ervaar je werkgeluk, ga je productief aan de slag en ontmoet je elkaar. Anabel van Nunen is Teamleider Health en Wellbeing bij Dienst P&O en vertelt er meer over.

Hoe belangrijk zijn (gezonde) gebouwen en campussen voor de ontwikkeling van studenten?
‘Heel belangrijk! De omgeving heeft invloed op de studiebeleving en leermogelijkheden. Bovendien verandert het onderwijs: het versmelt steeds meer met de praktijk. Terwijl gebouwen vaak nog ingericht zijn op traditioneel onderwijs. Er zijn al mooie voorbeelden binnen Fontys waar de fysieke context goed aansluit bij het type onderwijs. Zo’n gebouw ondersteunt leermogelijkheden en stimuleert. Maar...op veel plekken is nog wat te winnen.’

Kunnen gezonde gebouwen bijdragen aan de productiviteit en het werkgeluk van medewerkers?
‘Jazeker! Lucht, licht, voeding en een comfortabele werkplek hebben daar allemaal invloed op. Daarnaast word je werkgelukkiger als de werkcontext onderlinge verbindingen stimuleert, makkelijk en leuk maakt. Samenwerken gaat dan beter.’

Wat zijn trends en ontwikkelingen op dit gebied?
‘Het creëren van een gezonde werkomgeving is de trend bij veel organisaties. Medewerkers hechten steeds meer waarde aan de visie van de organisatie op dit gebied en duurzaamheid in het algemeen. Ik ben ervan overtuigd dat aandacht voor duurzaamheid bijdraagt aan een fijne employee experience.’ Genoeg input voor de projectgroep die dit jaar een standaard ontwikkelt voor gezonde gebouwen en campussen.

THEMA 4

SAMENWERKEN AAN EEN DUURZAAM FONTYS

Alle registers moeten open om Fontys te verduurzamen

Fontys wil de samenwerking tussen de diensten, onderwijs, onderzoek en het Fontys Expertisecentrum voor Circulaire Transitie bevorderen. Docenten en duurzaamheidspioniers van het eerste uur Monique Vissers (ICT) en Geert van Seeters (Commerciële Economie) zijn blij met deze plannen. 'Door samenwerking kunnen we pas écht slagen maken.'

Hoe zien jullie als docent de samenwerking tussen onderzoek, onderwijs en bedrijfsvoering op het gebied van duurzaamheid?
Monique: 'Het is heel belangrijk. Je kunt inmiddels echt niet meer om het thema heen. Maar het rust nu nog te veel op de schouders van vrijwilligers zoals Geert en ik, die het leuk vinden om met dit thema bezig te zijn. Als we onszelf Fontys for Society willen noemen, dan moeten we dat ook waar gaan maken. Juist door de samenwerking tussen instituten kunnen we echt slagen gaan maken.'

Geert: 'Samenwerking is wat mij betreft pure noodzaak. We willen in 2050 het eerste CO2-neutrale continent in deze wereld zijn. Met dat doel in ons achterhoofd zullen we als Fontys naar een hogere versnelling moeten schakelen.'

Wat is de toegevoegde waarde van een netwerk voor duurzame projecten?
Monique: 'Als alle mensen met expertise op het vlak van duurzaamheid - binnen en buiten Fontys - aan elkaar worden verbonden, dan bereiken we nog veel meer. Op dit moment is slechts één op de tien diensten en instituten aangehaakt. Dat is te weinig en dat netwerk moet groter worden, maar ook frequenter samenkomen.'

Geert: 'Nu hoor ik nog te vaak: duurzaamheid of circulariteit? Waarna collega's naar iemand van hun opleiding wijzen die daar het meest vanaf weet. Dat is eigenlijk heel gek, want iedereen moet ermee bezig zijn. Een groot netwerk verbindt, zodat meer mensen kunnen aanhaken.'

Vorig jaar lanceerde Fontys het online platform Fontys for Sustainability. Draagt dat bij aan een betere samenwerking?
Monique: 'Ik ben blij dat het er is, maar het is nu nog te klein en te weinig ingebed in de organisatie. Alleen innovators zoals Geert en ik zijn erbij betrokken. Maar als wij stoppen, dan ligt het hele thema plat. Dat kan en dat mag niet.'

Geert: 'Dat klopt. Nu komen er nog te weinig mensen op die website. Dat is niet gek, want we zenden vooral informatie. Wat je wilt is dat mensen reageren, zodat er interactie komt. We zoeken nog naar de juiste manier om meer bezoekers te trekken.'

Wat kan er beter en welke stappen moeten we daarvoor zetten?
Monique: 'Wat mij betreft kunnen instituten elkaar beter helpen. Ik wil graag leren van anderen. Wat wij al hebben gedaan bij ICT, mag natuurlijk gewoon gekopieerd worden. Wat dat betreft zie ik die samenwerking als een open source. Laten we elkaars best practices overnemen. Daar kan ik me echt op verheugen.'

Geert: 'Maar dan moeten we er wel tijd voor krijgen. Van bovenaf is er nog altijd geen snelweg gecreëerd om snel dingen voor elkaar te krijgen. Ik zie nog steeds kronkelpaadjes, die per instituut anders zijn. Maar eigenlijk moeten alle registers open om Fontys te verduurzamen.'

Deze stappen heeft Fontys de afgelopen jaren al gezet om de samenwerking te intensiveren.

1. Fontys Expertisecentrum voor Circulaire Transitie
Geert: 'Met dit kenniscentrum doen we praktijkgericht onderzoek naar de overgang van een lineaire naar een circulaire economie en de energietransitie.'

2. Platform Fontys for Sustainability
Monique: 'Voorheen kwamen op dit platform vooral de diensten aan bod, maar nu wordt het breder getrokken naar onderwijs en onderzoek. Daar ben ik heel blij mee.'

3. Technology Impact Cycle Tool (TICT)
Monique: 'Deze tool helpt studenten de impact van (nieuwe) technologie in te schatten. Studenten houden zich nu meer bezig de vraag: 'Welke impact heeft mijn software op de maatschappij en samenleving?'

4. Hybride Leer Omgevingen (HLO)
Geert: 'In HLO's gaan we aan de slag met authentieke vraagstukken die in de praktijk of samenleving spelen, zoals op het vlak van duurzaamheid. Daar hebben we een enorme acceleratie mee bereikt.'

5. Meer aangehaakte docenten
Monique: 'Ik ken steeds meer collega's die actief met de SDG's aan de slag gaan. Dat is een positieve ontwikkeling.'

6. Mobiliteit
Geert: 'Als medewerker krijg je bij Fontys een OV-kaart. Daarnaast hebben we een elektrische fietsregeling en kan je gebruikmaken van Amber-auto's.'

Duurzaam word je niet alleen, dat doe je samen.

Naam: José Theulen
Voorzitter Dienstdirecteuren Overleg

'Ik merk dat duurzaamheid echt leeft en dat collega's elkaar er op aanspreken. Het is merkbaar dat overal een 'duurzaamheids-sausje' overheen zit. Bijvoorbeeld: elke nieuwe regeling, waarbij het van toepassing is, komt tot stand vanuit de duurzaamheidsgedachte en bij elke nieuwe aanbesteding is duurzaamheid het uitgangspunt.'

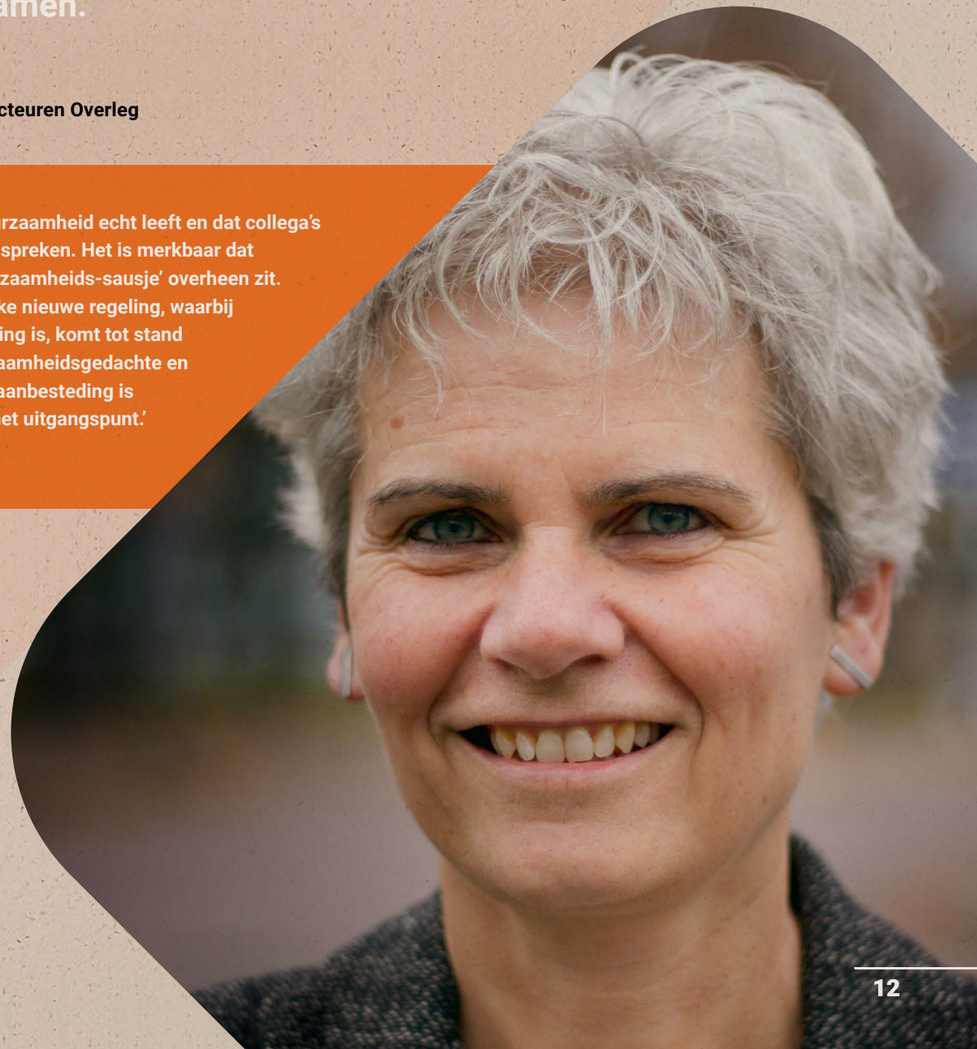

HOE DUURZAAM BEN JIJ?

Op deze pagina's vertellen een student en docent over hun duurzame drive.

Betrek studenten bij duurzaamheidsdoelen

Naam: Malvina Oprişan
Student opleiding International Communication Management

'Ik kom uit Roemenië, maar ik heb Duits, Japans en Amerikaans onderwijs gevolgd. Inmiddels ben ik twee jaar in Nederland. Door mijn moeders werk in Sustainability Design ben ik altijd wel bezig geweest met duurzaamheid.

De afgelopen jaren leerde ik steeds meer over duurzaamheid en ben ik me er bewuster van geworden. Zo koop ik nooit eerstehands kleding of schoenen, met uitzondering van ondergoed. Ik verminder eenmalig plasticgebruik en ik recycle. Ik vind het belangrijk om te zorgen voor het milieu.

Binnen mijn opleiding wordt er aandacht besteed aan duurzaamheid, bijvoorbeeld bij het vak Corporate Social Responsibility. Dat moet ook wel, want tegenwoordig zijn eigenlijk alle bedrijven daar wel mee bezig. Het is voor alle vakgebieden relevant. Ik zie dat Fontys investeert in duurzaamheid. Zo zijn er papieren pennen en is er nieuw meubilair, wat lang meegaat. Ook zijn er zonnepanelen geplaatst. Dat is maar goed ook, met de hoeveelheid gebouwen en daken die we hebben.

Maar de duurzame stappen die Fontys onderneemt, mogen wat mij betreft een stuk zichtbaarder worden voor studenten. Uiteindelijk zijn zij ook de stakeholders van het instituut. Het zou interessant zijn om als student zijnde per e-mail het jaarlijkse duurzaamheidsrapport te ontvangen. Sommige van mijn studiegenoten zijn bijvoorbeeld ook geïnteresseerd in duurzaamheidsprojecten in samenwerking met Fontys. Studenten kunnen waardevolle feedback en ideeën geven over wat zij op school zien en wat er anders kan. Betrek hen bij duurzaamheidsdoelen, dat kan echt het verschil maken. Maar dan moeten studenten wel weten wat Fontys op dit moment doet aan duurzaamheid.'

Duurzaamheid moet een rol krijgen bij álle opleidingen

Naam: Arno Kierkels
Docent opleiding Sociale Studies

'Toen ik hier drie jaar geleden begon, ging ik meteen op zoek naar duurzame initiatieven bij Fontys. Logisch misschien vanwege mijn vorige functie: projectleider Sustainable Finance Lab.

Ik heb me binnen Fontys onder andere beziggehouden met de lectoraatsaanvraag circulaire transitie en momenteel met de minor energietransitie. Ook de duurzaamheidsagenda is bij mij bekend.

Tot nu toe heb ik me met name op laaghangend fruit gericht: op duurzaamheidsinitiatieven die er al waren. In mijn vakgebied heb ik al een aantal mooie initiatieven gezien, zoals een student die onderzocht welke rol opbouwwerkers kunnen spelen in de energietransitie. Daar liggen kansen. Ik ben ervan overtuigd dat duurzaamheid een rol moet krijgen bij álle opleidingen. Of je nu een huis ontwerpt of economie studeert, duurzaamheid speelt altijd en in alle vakgebieden.

Privé ben ik er ook mee bezig, van verduurzaming van mijn huis tot het kopen van tweedehands kleding. Al is de drive in de loop der tijd wel wat minder geworden. Ik denk dat ik een realistischere kijk op het thema heb gekregen. Ik heb laatst een artikel gelezen in de New York Times dat me niet heeft losgelaten. Kern van het stuk was: "wat als we accepteren dat er veel gaat veranderen en daarop gaan anticiperen?" Is dat niet beter dan vechten tegen iets dat we niet meer kunnen veranderen? Ook als je er op die manier naar kijkt, is inbedding in het onderwijs heel belangrijk. We moeten nú oplossingen bedenken.'

WATKANJIJMORGENANDERSDOEN

Duurzame tips en inspiratie

Duurzaam reizen

Green Erasmus+ | Duurzaamheid, milieu en klimaat | Erasmus+ (erasmusplus.nl)
7 tips voor een duurzame buitenlandervaring
Internationalisering is goed voor de (persoonlijke) ontwikkeling. Er is ook een keerzijde: het brengt mobiliteit met zich mee. In dit e-zine lees je 7 tips om je buitenlandervaring zo duurzaam mogelijk te maken.

Boekentips

Klimaatwerkers (een beter klimaat begint op je werk),
auteurs: Charlotte Extercatte & Joep Boerboom
Alle beetjes helpen bij het tegengaan van de klimaatverandering. Maar het liefst wel 'beetjes' die een grotere beweging in gang zetten. Je woning isoleren, afval scheiden of de fiets pakken? Vooral doen. Maar het échte verschil maak je op je werk, volgens de auteurs van Klimaatwerkers.

Omarm de chaos, auteur Jan Rotmans
Klimaatverandering, corona, verlies aan biodiversiteit: er komt van alles op ons af. Wil je daar op een goede manier mee omgaan? Dan is dit boek een must read. Hoogleraar Jan Rotmans neemt je mee in de manier waarop hij naar de wereld in transitie kijkt. Een indringend boek, dat inzicht en overzicht biedt, een hoopvol perspectief schetst en handvatten geeft om zelf in beweging te komen.

Het zero waste project, auteurs Jessy en Nikki Kroon
Denk je bewust te leven maar erger je je aan de hoeveelheid (plastic) afval en rommel die je om je heen verzamelt? Lees dan dit boek over leuker leven met minder plastic.

Dit is een goede gids, voor een duurzame lifestyle, auteur Marieke Eyskoot
Zou je wat bewuster willen leven? Vraag je je af hoe je bij kunt dragen aan een sterk klimaat en een rechtvaardige wereld? Lees dit boek vol praktische en positieve tips op het gebied van kleding, natuurlijke verzorging, eten, wonen en reizen. Dit boek laat zien dat mooi en verantwoord prima samengaan.

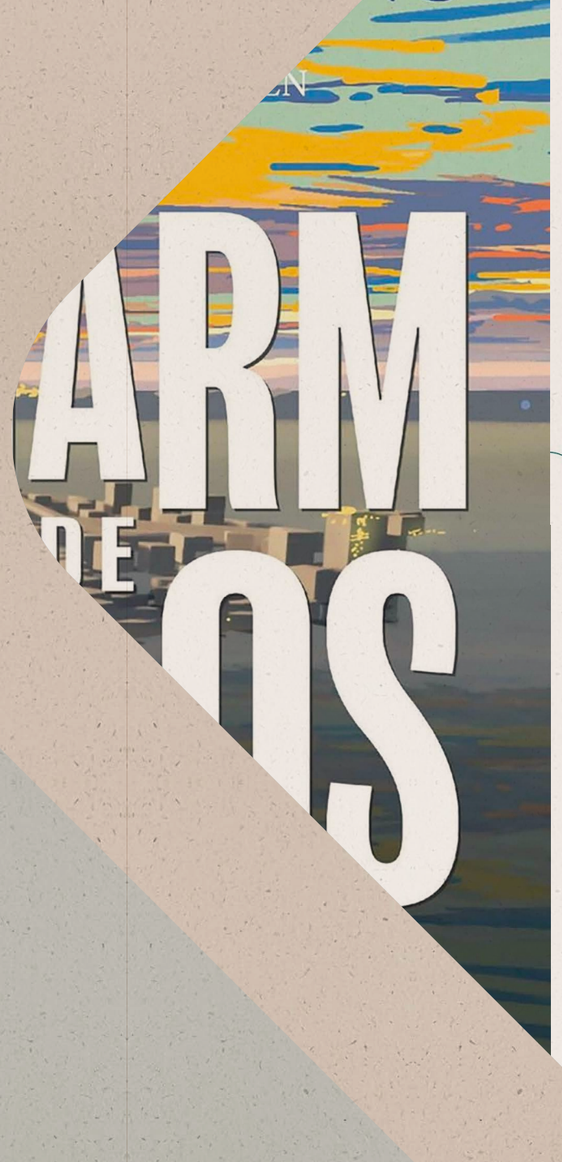

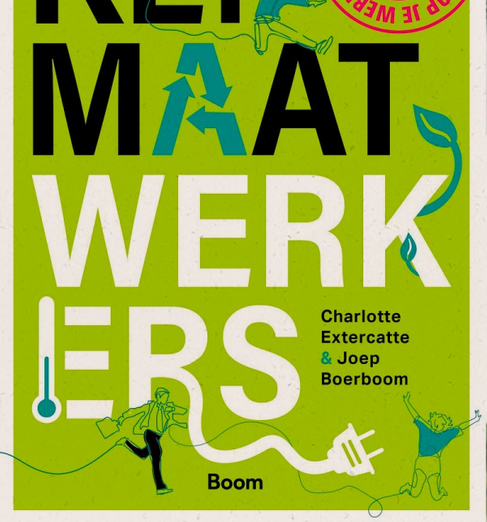

Shoppen

Mud Jeans | www.mudjeans.eu
Een hippe jeans dragen én meewerken aan een wereld zonder afval? Mud Jeans produceert het meest populaire en vervuilende kledingstuk ter wereld - de spijkerbroek - op een circulaire manier. Zonder een tijdloos gevoel voor stijl te verliezen.

Growthinkers | www.growthinkers.nl
Op zoek naar tips over duurzame kleding, elektronica, cosmetica en meer… Check de blog van Growthinkers.

Ecogoodies | www.ecogoodies.nl
Verantwoord shoppen? Ecogoodies verzamelt de beste eco-webshops voor jou.

Groener wonen
Duurzamer boodschappen doen: 10 simpele tips voor jouw supermarkt (groenerwonen.com)
Duurzamer boodschappen doen lijkt soms voorbehouden aan een kleine groep mensen. Want wie haalt nou álles bij natuurvoedingswinkels? Dat hoeft ook niet. Lees hier 10 tips om ook in je reguliere supermarkt duurzamer te shopper, zonder dat het je extra tijd of moeite kost.

Podcast

Duurzaam
De Groene weg naar 2030.
Harm Edens onderzoekt hoe we het beste en het snelste de doelen van het klimaatakkoord van Parijs kunnen halen.

Duurzaam | BNR Nieuwsradio

Let's talk sustainability
De Universiteit Utrecht wil CO2-neutraal zijn in 2030. Maar hoe werkt dat op een universiteit met duizenden studenten, medewerkers en tientallen gebouwen, verspreid over meerdere locaties?
In de podcast Let's Talk Sustainability vertellen wetenschappers, medewerkers en studenten hoe zij dat doen.
Let's Talk Sustainability - Een duurzame universiteit - Universiteit Utrecht

Think Sustainability
Op zoek naar een laagdrempelige manier om duurzamer te leven? Think Sustainability is een podcast met praktische tips. Een spoedcursus duurzaamheid.

Films

Beyond Zero
Van een zeer vervuilend productiebedrijf naar een klimaatpositieve onderneming. Het bedrijf Interface deed het. De filmdocumentaire Beyond Zero vertelt hun verhaal. Dit verhaal biedt elke professional inspiratie om een bijdrage te leveren aan het klimaatvraagstuk. Deze docu zet aan tot het nemen van extra klimaatstappen.

The True Cost
De true cost | (truecostmovie.com)
De prijs van kleding daalt al tientallen jaren, terwijl de kosten voor mens en milieu dramatisch zijn gestegen. The True Cost is een baanbrekende documentairefilm die je aanzet tot nadenken over de vraag: wie betaalt écht de prijs voor onze kleding?

A life on our planet, met David Attenborough
In deze Netflix-documentaire legt de 93-jarige bioloog David Attenborough ons uit dat hij géén rebel of activist wil zijn, maar wél de noodzaak voelt om iets te doen aan klimaatverandering. Deze film – vol prachtige en aangrijpende beelden - eindigt met een hoopvolle boodschap.

VOORUITBLIK

Duurzaamheid moet een collectief en integraal proces worden

Joep Houterman is sinds maart 2020 bestuursvoorzitter van Fontys. Binnen het College van Bestuur is hij verantwoordelijk voor strategie en cultuur & organisatie. Speciaal voor dit Duurzaamheidsverslag blikt hij vooruit. Wat zijn de ambities? En welke kansen ziet hij?

Wat is het belang van een duurzame transitie in het onderwijs?
'Als iets van groot maatschappelijk belang is, is het dus ook voor ons van belang. Ons motto is niet voor niets 'Fontys for Society'. Fontys is een grote maatschappelijke actor. Als we geen aandacht geven aan zaken die onze wereld bezighoudt, doen we ons werk niet goed.'

Wat vindt u de belangrijkste taak voor de komende jaren?
'Zowel onderwijs als onderzoek zijn bezig met thema's die met duurzaamheid te maken hebben. Alleen als iedereen ermee bezig is, kunnen we écht stappen zetten. Ik vind het dus belangrijk dat duurzaamheid niet langer gezien wordt als 'iets waar we aandacht aan moeten besteden'. Het moet integraal opgenomen worden binnen onderwijs, onderzoek en bedrijfsvoering.'

Fontys is een brede instelling, met veel verschillende opleidingen en disciplines. Al die kennis en kunde kunnen elkaar wat betreft onderwijs en onderzoek ook versterken, toch?
'Zeker. We zijn echt een brede onderwijsinstelling. Dus studenten van de Hogeschool Kind en Educatie kunnen bijvoorbeeld de inhoud van primair onderwijs verbeteren en onze techneuten van Engineering kunnen aan de slag met andere vormen van energie. Studenten van Social Work in combinatie met studenten van Vastgoed & Makelaardij kunnen in volkswijken aan de slag met verduurzaming van woningen. Al die disciplines delen hun ervaringen al op ons platform Fontys for Sustainability.'

Dus we hebben alle instituten nodig om vooruit te komen?
'Ja! Niet voor niets hebben we gezamenlijke uitgangspunten. Dat zijn de ondertekende Sustainable Development Goals. Maar een nóg krachtiger instrument om samen vooruitgang te boeken is zorgen dat we disciplines combineren. Veel vraagstukken die in de maatschappij spelen, moeten multidisciplinair worden aangepakt. Als we precies dat faciliteren én uitdragen in ons onderwijs en onderzoek, kunnen we echt de benodigde meters maken.'

Helpen actualiteiten op het wereldtoneel ook om het proces te versnellen?
'Uiteraard. Je merkt het nu aan de hoge gasprijzen en de oorlog in Oekraïne. Dat heeft een versnellend effect op verdere verduurzaming. Voor ons is het een kans om ons onderwijs aan te passen en met praktijkgericht onderwijs en onderzoek een bijdrage te leveren aan een oplossing. Dan pakken we een inhoudelijke rol. Als je dat niet doet, ben je bezig met het curriculum van gisteren.'

Wat is onze stip op de horizon op het vlak van duurzaamheid?
'Ik wil dat medewerkers en studenten met trots kunnen zeggen dat ze in een moderne organisatie werken en studeren. Een CO2-neutrale (en ooit een CO2-positieve) bedrijfsvoering is een wens, maar het gaat mij meer om de stappen die we zetten in de reis daar naartoe.'

U bent voorstander van de geleidelijke verandering?
'Ja, dat zit 'm in groots denken en kleine, maar effectieve stappen zetten. Als je elk jaar een paar procent vooruitkomt, is dat al heel mooi. Dat geldt voor zowel onderwijs, onderzoek als bedrijfsvoering. Als duurzaamheid ook nog eens een collectief proces wordt, weet ik zeker dat achteraf wordt gezegd: waarom hebben we dat eigenlijk niet eerder gedaan?'

Toch is duurzaamheid integraal opnemen in alle instituten nog een uitdaging. Hoe krijgen we dat voor elkaar?
'Integraal samenwerken doet een beroep op de verbondenheid tussen onderwijs, onderzoek én maatschappij. Zijn we in staat om in te spelen op de grote maatschappelijke uitdagingen? Zijn we geïnteresseerd genoeg? Nieuwsgierig naar wat er speelt? En als we dat allemaal zijn, wat zijn dan de mechanismes waarmee we op ontwikkelingen inspelen? Hoe responsiever en relevanter ons onderwijs en onderzoek is voor de buitenwereld, hoe sneller we vooruitgaan in onze duurzaamheidsopgave.'

'Hoe responsiever en relevanter ons onderwijs en onderzoek is voor de buitenwereld, hoe sneller we vooruitgaan in onze duurzaamheidsopgave'.

SLOTWOORD

We maken elkaar duurzamer

Als we iemand geschikt vonden als dagvoorzitter voor de presentatie van ons duurzame jaarverslag drie jaar geleden, dan was het duizendpoot Harm Edens wel. Zijn passie voor een betere wereld straalt ervan af. Ook dit jaar is hij weer present. Maar waar komt deze gedrevenheid eigenlijk vandaan? En wat vindt hij van de stappen die Fontys de afgelopen jaren heeft gezet? We vragen het hem.

Waar komt jouw drive voor het creëren van een betere wereld vandaan?
'Ik ben echt een kind van de jaren '70. In die tijd zat ik voor de buis en keek ik naar het nieuws. Ik was verbijsterd over de beelden van de hongersnood in Biafra, de tapijtbombardementen én het rapport van de club van Rome. Als jong kind kreeg ik een alarmerend gevoel bij dit soort berichten. In 1999 bleef het niet bij een gevoel van onrust, toen wilde ik echt mijn steentje bijdragen om te komen tot een betere wereld. Ik was toen als WNF-ambassadeur met de popband Bløf in Spitsbergen. Daar gaven we een concert op 'groene' stroom. Dat was hét moment waarop ik zag hoe zacht de ijskappen waren. Ik realiseerde me daar dat ons probleem veel groter was, dan dat bij menig burger bekend was. Daar moest aandacht voor komen. En nu - 23 jaar later - wind ik me er nog steeds over op. Ik slaap er soms niet van en ik kan me er boos over maken.'

Gelukkig sta je daarin niet alleen…
'Klopt. In het begin waren we als 'duurzaamheidsstrijders' nog met een klein clubje, gelukkig is dit onderwerp de laatste jaren een hot-topic.'

Wat vind je van de stappen die Fontys de afgelopen jaren heeft gezet op het gebied van duurzaamheid?
'Allereerst zijn álle stappen die je zet als onderwijsinstelling voor een betere wereld waardevol. Het is goed dat Fontys op dit gebied in beweging is, dat jullie op stoom komen. Toch is een schouderklopje wat mij betreft niet nodig, het is namelijk niet meer dan logisch dat je met dit thema bezig bent.

Ik lees in het duurzaamheidsverslag over anders omgaan met woon-werkverkeer én groenere campussen. Dat zie ik als laaghangend fruit, die stappen kun je gemakkelijk zetten. Voor het 'hooghangend' fruit, zoals het toewerken naar een CO2-neutrale bedrijfsvoering, moet je écht je best doen. Daar is tijd, geld en aandacht voor nodig. En daarin is Fontys goed op weg, jullie lopen voor op andere hogescholen.'

Binnen de organisatie zijn er volop duurzame ambities, hoe zorgen we ervoor dat initiatieven sneller van de grond komen?
'Zorg dat voor iedereen inzichtelijk is wat de duurzame doelen van de organisatie zijn. Laat zien welk pad je gaat bewandelen. Hoe gaan jullie om met dit thema in 2030, 2050 en daarna? Haal denkers binnen en creëer met elkaar een 'groene' toekomst. Daarnaast: je hoeft het wiel niet opnieuw uit te vinden. Het is belangrijk dat je openstaat en dus de samenwerking opzoekt met andere onderwijsinstellingen én het bedrijfsleven. Bundel je krachten.'

Als Fontys willen we duurzaamheid ook een plaats geven binnen ons onderwijs en onderzoek. Hoe belangrijk is het om het thema duurzaamheid te integreren in het hoger onderwijs?
'Ontzettend belangrijk. Als je je richt op hogescholen en universiteiten, dan heb je de grootste denkkracht van Nederland te pakken. Betrek ook het mbo, om plannen uit te voeren, mee vorm te geven en het logistiek handen en voeten te geven. Voeg daar nog een vleugje bedrijfsleven aan toe en dán heb je slagkracht. Deze doelgroep heeft het vermogen om een betere wereld neer te zetten.'

Wat wil je Fontys voor de komende jaren meegeven?
'Je moet samen met studenten fundamenteel veranderen. Anders gaan denken én met elkaar vechten voor een betere wereld. Ik ben ervan overtuigd: minder is over een tijd meer.'

Harm Edens is programmamaker, dagvoorzitter, auteur én maakt zich al 23 jaar hard voor een betere én circulaire wereld.

Meer verhalen over duurzaamheid en circulariteit lees je op ons online platform:

www.fontysforsustainability.nl

Colofon

Coördinatie en eindredactie:
Judith Tollig en Agnes Otten
Tekst: Textvast
Vormgeving: Happy Cactus
Fotograaf: Rutger Raymakers
Drukwerk: De Bondt Grafimedia b.v.

Fontys › FOR SOCIETY